

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเรียนรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู*

วิภาวี ศิริลักษณ์¹

(วันที่รับบทความ: 14 มกราคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 11 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2568)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู และ 2) วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเรียนรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลกับนิสิตครูชั้นปีที่ 3 จำนวน 211 คน จากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ¹ ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ด้วยแบบสอบถามสำหรับนิสิต ประกอบด้วย แบบวัดการเรียนรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ แบบวัดความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และแบบวัดอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) นิสิตครูมีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 คุณลักษณะ และ 2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเรียนรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2(43, N = 211) = 58.46, p = .06, \chi^2 / df = 1.36$), CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .04, SRMR = .04) โดยการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ และความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ทั้งนี้ การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพผ่านความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ

คำสำคัญ: การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ, ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ, อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ, นิสิตครู

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567

¹ อาจารย์, วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, E-mail: wipawee.si@up.ac.th

The Causal Model between Academic Self-Efficacy and Academic Resilience on the Professional Identity of Student Teachers*

Wipawee Siriluk¹

(Received: January 14, 2025; Revised: April 11, 2025; Accepted: April 23, 2025)

Abstract

This objectives of this research were to: 1) examine the levels of academic self-efficacy, academic resilience, and professional identity among student teachers, and 2) analyze the causal model between academic self-efficacy and academic resilience on the professional identity of student teachers. This study employed a survey research methodology. Data were collected from 211 third-year student teachers from universities across Thailand and obtained through multi-stage random sampling. The data collection instrument was a questionnaire for students, consisting of an academic self-efficacy scale, an academic resilience scale, and a professional identity scale. The data were analyzed using descriptive statistics and structural equation models.

The findings revealed that 1) the pre-service teachers demonstrated high levels in overall three characteristics: academic self-efficacy, academic resilience, and professional identity, and 2) the causal relationship model between academic self-efficacy, academic resilience, and professional identity showed good fit with the empirical data ($\chi^2(43, N = 211) = 58.46, p = .06, \chi^2/df = 1.36, CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .04, SRMR = .04$). Academic self-efficacy had a direct effect on academic resilience but no direct effect on professional identity, while academic resilience had a direct effect on professional identity. Furthermore, academic self-efficacy had an indirect effect on professional identity through academic resilience.

Keywords: Academic Self-Efficacy, Academic Resilience, Professional Identity, Student Teachers

* This research project is supported by the School of Education, University of Phayao, 2022

¹ Lecturer, School of Education, University of Phayao, E-mail: wipawee.si@up.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

หลักสูตรการผลิตครูต้องเตรียมว่าที่ครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนและจัดการกับความรับผิดชอบที่หลากหลายในโรงเรียน นิสิตครูจะต้องมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นเพื่อให้พร้อมที่จะรับมือกับความรับผิดชอบอันมากมายและสถานการณ์การทำงานที่อาจจะตึงเครียดในบริบทโรงเรียนจริง (Ngui, and Lay, 2020) การมีอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (Professional Identity) หรือการยอมรับในวิชาชีพครู และแสดงจุดยืนว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพครู (Chen et al., 2020; Zhang & Wang, 2018) ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สามารถคาดการณ์ความพร้อมในการเข้าสู่เส้นทางสายวิชาชีพครูของนิสิตได้ (Chen et al., 2020) ทั้งการเรียนรู้ทฤษฎีในห้องเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางเป้าหมายในการประกอบอาชีพ ตลอดจนพัฒนาสมรรถนะและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิต (Chen et al., 2020; Krisdianata, and Mbato, 2022; Prabjandee, 2019) ทั้งนี้ การเรียนรู้ที่จะสอนในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมักถูกอธิบายว่า เป็นประสบการณ์ที่ทำนายสำหรับนิสิตครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่ได้เรียนในรั้วมหาวิทยาลัยสู่การปฏิบัติจริงในฐานะครูในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและห้องเรียนจริง รวมถึงการปรับตัวเข้ากับบริบทการทำงานจริงในสถานศึกษา (Intapaj, 2020; Ngui and Lay, 2020; Prabjandee, 2019) เมื่อนิสิตครูถูกจัดให้เป็นครูในโรงเรียนแบบเต็มเวลาอาจต้องเผชิญกับอารมณ์ ความรู้สึก หรือสภาวะตึงเครียดบางประการ เช่น ความเครียดและอารมณ์เชิงลบ ปัญหาและความกังวลเกี่ยวกับการเตรียมการสอน การจัดการห้องเรียน และความมั่นใจในตนเอง ซึ่งอาจส่งผลต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพครูในอนาคต (Prabjandee, 2019)

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นครู คือ การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (Academic Self-Efficacy) หรือความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในการทำงานทางวิชาการให้สำเร็จ ซึ่งจะแสดงออกมาในลักษณะของการมีความมั่นใจในการทำงานทางวิชาการ (Chen et al., 2020; He, Liang, and Wu, 2023) โดยครูที่เพิ่งจบการศึกษาส่วนใหญ่มักจะรู้สึกไม่พร้อมเมื่อเข้าสู่สภาพแวดล้อมจริงในการจัดการเรียนการสอน และมีความกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการชั้นเรียนของตนเอง (Slater and Main, 2020) เป็นเหตุให้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษาการรับรู้ความสามารถตนเองเฉพาะในส่วนของการรับรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียนของครู ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรับรู้ความสามารถของครูที่ทำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้ การรับรู้ความสามารถตนเองของครูถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างแรงบันดาลใจในการประกอบวิชาชีพของครู (Moulding et al., 2014 as cited in Ngui and Lay, 2020) รวมถึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการคงอยู่ (retention) ความพากเพียร (persistence) และความสามารถในการฟื้นพลังของครู (resiliency) ด้วย (Caukin et al., 2022)

สำหรับความสามารถในการฟื้นพลัง (Resilience) ซึ่งเป็นความสามารถในการรับมือ เอาชนะ ปรับตัว และคืนกลับมาจากความท้าทาย ความยากลำบาก ความล้มเหลว หรือสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Dönmez et al.,

2018 as cited in Krisdianata, and Mbato, 2022) ถืออีกหนึ่งคุณลักษณะสำคัญสำหรับนิสิตครูที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการเรียนหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตที่มีทั้งการเรียนทฤษฎีในห้องเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงการเปลี่ยนสถานะจากนิสิตครูไปเป็นว่าที่ครูในอนาคต ผลการวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการฟื้นฟูพลังมีส่วนสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นครูของนิสิตหลังผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา (Krisdianata, and Mbato, 2022) โดยบุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นฟูพลังในระดับสูงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถสะท้อนกลับมาได้ดังเดิมเท่านั้น แต่ยังมีแนวโน้มที่จะสามารถกลับมามีศักยภาพที่เหนือกว่าเดิม (Luthans and Youssef, 2004 as cited in Chaosutjarit, Wongtheerathorn, and Anusasananan, 2021) นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มที่จะมีความมุ่งมั่นมากกว่าคนที่ไม่มีคุณลักษณะนี้ด้วย (Krisdianata, and Mbato, 2022)

ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้สำหรับใช้ในการวางแผนพัฒนานิสิตครูอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู รวมถึงอิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเป็นนิสิตครูชั้นปีที่ 3 ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/ครุศาสตร์ที่ต้องเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทย เนื่องจากเป็นจุดกึ่งกลางในการพัฒนาว่าที่ครู เพราะนิสิตผ่านการเรียนเนื้อหาในรายวิชาศึกษามาก่อนข้างครบแล้วและกำลังจะเข้าสู่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในบริบทจริง (Slater and Main, 2020) เพื่อให้เข้าใจลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู อันจะนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นครูให้กับว่าที่ครูในอนาคตให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและประกอบวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู
2. เพื่อวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (Academic Self-Efficacy)

การรับรู้ความสามารถตนเอง (self-efficacy) เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้ในบริบทที่เฉพาะเจาะจง เมื่อครูมีการรับรู้ความสามารถตนเองในระดับที่สูงก็จะมีแนวโน้มที่จะรับรู้ ว่า ตนเองมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของนักเรียนใน

ระดับที่สูงเช่นเดียวกัน (Bandura, 1986 as cited in Slater and Main, 2020) ทั้งนี้ หากกล่าวถึงการรับรู้ความสามารถตนเองในบริบทของการทำงานเชิงวิชาการจะหมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในการทำงานทางวิชาการให้สำเร็จ ซึ่งจะแสดงออกมาในลักษณะของการมีความมั่นใจในการทำงานทางวิชาการ (Chen et al., 2020; He, Liang, and Wu, 2023) ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า ครูที่เพิ่งจบการศึกษาส่วนใหญ่มักจะรู้สึกไม่พร้อมเมื่อเข้าสู่สภาพแวดล้อมจริงในการจัดการเรียนการสอน และมีความกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการชั้นเรียนของตนเอง (Slater and Main, 2020) ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตในการศึกษาการรับรู้ความสามารถตนเองเฉพาะในส่วนของการรับรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียนของครู ซึ่ง Slater and Main, 2020 ได้สรุปความหมายของการรับรู้ความสามารถตนเองในการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management Self-Efficacy) ไว้ว่า เป็นความเชื่อของครูในความสามารถของตนเองในการจัดระเบียบและดำเนินการที่จำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในชั้นเรียน โดยการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพหมายถึงองค์ประกอบด้านการจัดระเบียบ การตั้งกฎและบังคับใช้ การบริหารทรัพยากร การดึงดูดความสนใจของนักเรียน การกำกับติดตามการทำงาน รวมถึงการเป็นแบบอย่างและการเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม (Marzano et al., 2003 as cited in Slater and Main, 2020)

ดังนั้น การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (Academic Self-Efficacy) ในงานวิจัยนี้หมายถึง การที่นิสิตครูรับรู้ว่าคุณมีความสามารถในการวางแผน จัดการเรียนการสอน จัดระเบียบและควบคุมชั้นเรียน ตลอดจนดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้จดจ่ออยู่กับการเรียน เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในห้องเรียน

2. ความสามารถในการฟื้นพลังทางวิชาการ (Academic Resilience)

ความสามารถในการฟื้นพลัง (Resilience) เป็นความสามารถในการรับมือ เอาชนะ ปรับตัว และคืนกลับมาจากความท้าทาย ความยากลำบาก ความล้มเหลวหรือสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Dönmez et al., 2018 as cited in Krisdianata, and Mbato, 2022) ถือคุณลักษณะสำคัญสำหรับนิสิตครูที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการเรียนหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตที่มีทั้งการเรียนทฤษฎีในห้องเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้และทักษะที่มีสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา รวมถึงการเปลี่ยนสถานะจากนิสิตครูไปเป็นว่าที่ครูในอนาคต ทั้งนี้ หากกล่าวถึงความสามารถในการฟื้นพลังในบริบทของการทำงานเชิงวิชาการจะหมายถึง ความสามารถของนิสิตที่จะฟื้นตัวขึ้นใหม่โดยใช้ทรัพยากรจากการสนับสนุนภายในและภายนอกเพื่อเผชิญหน้ากับความท้าทายในช่วงเวลาที่ยากลำบาก เพื่อให้พวกเขาสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและบรรลุความสำเร็จทางการศึกษาได้ (Dalimunthe et al., 2021) โดยบุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นพลังในระดับสูงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถสะท้อนกลับมาได้ดังเดิมเท่านั้น แต่ยังมีแนวโน้มที่จะสามารถกลับมามีศักยภาพที่เหนือกว่าเดิม (Luthans and Youssef,

2004 as cited in Chaosutjarit, Wongtheerathorn, and Anusasananan, 2021) นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มที่จะมีความมุ่งมั่นมากกว่าคนที่ไม่มีคุณลักษณะนี้ด้วย (Krisdianata, and Mbato, 2022)

ดังนั้น ความสามารถในการฟื้นพลังทางวิชาการ (Academic Resilience) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวและรับมือกับความท้าทาย ความยากลำบาก หรือความกดดันในการศึกษาและทำงานในวิชาชีพครูจนกลับสู่ภาวะปกติได้อย่างเหมาะสมของนิสิตครู

3. อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ

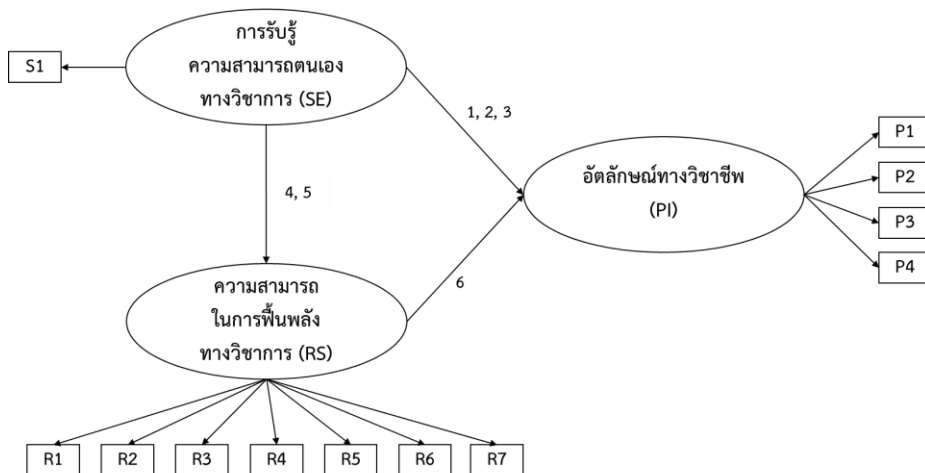
อัตลักษณ์ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการบูรณาการปัจจัยส่วนบุคคลและความเป็นวิชาชีพเข้าด้วยกันเพื่อจะเป็น (Becoming) และเป็น (Being) ครู (Beijaard, Meijer, and Verloop, 2004 as cited in Ivanova, and Skara-Mincane, 2016) ซึ่งอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู หมายถึง การยอมรับ (Acceptance) ในวิชาชีพครูและการรับรู้ (Recognition) จุดยืนของตนเองในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าทางวิชาชีพ (Professional Values) ความเต็มใจในการประกอบอาชีพ (Professional Willingness) ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ (Professional Efficiency) และความตั้งใจในการประกอบอาชีพ (Professional Volition) (Zhang and Wang, 2018) การที่บุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพและยอมรับในวิชาชีพ หรือมีอัตลักษณ์ทางวิชาชีพนั้น มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาความเป็นมืออาชีพและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ รวมถึงสามารถบรรเทาภาวะหมดไฟ (burnout) ในการทำงาน และเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานของครู ตลอดจนสามารถคาดการณ์ความพร้อมในการเข้าสู่เส้นทางสายวิชาชีพครูของนิสิตได้ด้วย (Chen et al., 2020) โดยนิสิตครูที่มีอัตลักษณ์ทางวิชาชีพครูจะระบุว่า ตนเองมีความปรารถนาที่จะเป็นครู รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพครู และพร้อมที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูในอนาคต (Ivanova, and Skara-Mincane, 2016) และครูที่มี อัตลักษณ์ทางวิชาชีพในระดับสูงมักจะเป็นครูที่มีความรู้และทักษะในการสอนเฉพาะด้านมีความสุขและความพอใจในชีวิตการทำงาน (Chen and Yang, 2018 as cited in Chen et al., 2020)

ดังนั้น อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (professional identity) ในงานวิจัยนี้หมายถึง การที่นิสิตครูเห็นคุณค่าของวิชาชีพครู แสดงจุดยืนว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพครู มีความพร้อมที่จะเข้าสู่วิชาชีพครู และตั้งใจที่จะประกอบวิชาชีพครูในอนาคต

4. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของความสามารถในการฟื้นพลังทางวิชาการและการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพครู

การศึกษาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การรับรู้ความสามารถทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมี (Chen et al., 2020; He, Liang, and Wu, 2023) ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยของ Olsen, Kjar, and Spieler (2024) ยังพบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการเป็นตัวแปรทำนายที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การรับรู้

ความสามารถตนเองทางวิชาการยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการอีกด้วย โดย Caukin et al. (2022) ได้สรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ว่า การรับรู้ความสามารถตนเองถูกมองว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลังของครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ngui, and Lay (2020) ที่พบว่า ความสามารถในการฟื้นฟูพลังได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการรับรู้ความสามารถตนเอง และผลการวิจัยของ Martin and Marsh (2006 as cited in Dalimunthe et al., 2021) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองมีอิทธิพลต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งความสามารถในการฟื้นฟูพลังยังถือเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ดังผลการวิจัยของ Krisdianata, and Mbato (2022) ที่พบว่า ความสามารถในการฟื้นฟูพลังมีส่วนสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นครูของนิสิตหลังผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ Wang and Pan (2023) ยังชี้ให้เห็นว่า ทั้งการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังสามารถทำนายความผูกพันในการทำงานซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดเชิงสมมุติฐานในการวิจัยนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงสมมุติฐาน

- ที่มา 1) Chen et al. (2020) 2) He, Liang, and Wu (2023)
3) Olsen, Kjar, & Spieler (2024) 4) Ngui, and Lay (2020)
5) Martin and Marsh (2006 as cited in Dalimunthe et al., 2021)
6) Krisdianata and Mbato (2022)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นิสิตครูชั้นปีที่ 3 จากมหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐทั่วประเทศไทย

ตัวอย่างวิจัย คือ นิสิตครูชั้นปีที่ 3 จากมหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐทั่วประเทศไทย ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 สุ่มรายชื่อมหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐในแต่ละภูมิภาคโดยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย และขั้นตอนที่ 2 สุ่มนิสิตครูที่จะตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Models) ด้วยวิธีการของ Soper (2024) กำหนดค่าอิทธิพลที่ผู้วิจัยคาดหวัง (Anticipated Effect Size) ไว้ในระดับปานกลางหรือเท่ากับ 0.3 ค่าอำนาจของการทดสอบ (Desired Statistical Power Level) ในระดับสูงหรือเท่ากับ 0.8 และระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยมีตัวแปรแฝงตามโมเดลสมมุติฐาน (Number of Latent Variables) จำนวน 3 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ตามโมเดลสมมุติฐาน (Number of Observed Variables) จำนวน 12 ตัวแปร ได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 119 คน และเพื่อทดแทนอัตราการตอบกลับผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างไว้ที่ 240 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของตัวอย่างเป็นนิสิตครูชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนเนื้อหาในรายวิชาชีพครูมาแล้วอย่างน้อยร้อยละ 70 ของรายวิชาทั้งหมดและกำลังจะเข้าสู่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพและเต็มใจจะเข้าร่วมให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้วิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับนิสิต ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ สาขาวิชา และสังกัดสถาบันการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะของนิสิตครู ประกอบด้วย 1) แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ จำนวน 14 ข้อ ประยุกต์จาก The Classroom Management Self-Efficacy Instrument: CMSEI ของ Slater and Main (2020) 2) แบบวัดความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ จำนวน 14 ข้อ ประยุกต์จาก The academic resilience measurement scale ของ Dalimunthe et al. (2021) และ 3) แบบวัดอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ จำนวน 12 ข้อ ประยุกต์จาก the Student Teacher Professional Identity Scale in Pre-Service Kindergarten Teachers: STPIS-PK) ของ Zhang and Wang (2018) ซึ่งข้อคำถามทั้งหมดมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ข้อความตรงกับความรู้สึกหรือระดับพฤติกรรมของท่านมากที่สุด (5) และข้อความตรงกับความรู้สึกหรือระดับพฤติกรรมของท่านน้อยที่สุด (1) โดยผู้วิจัยได้แปลแบบวัดจากฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และปรับข้อคำถามให้เหมาะสมกับบริบทการวัดในกลุ่ม

นิสิตครูที่ศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในประเทศไทย จากนั้นนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา วิชาชีพครู และการวัดและประเมินผลหรือการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน จากนั้นคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามของแบบวัดคุณลักษณะของนิสิตครู มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง .40 - 1.00 ดังนั้น จึงตัดข้อคำถามในส่วน of แบบวัดคุณลักษณะทางวิชาชีพ ที่มีค่าดัชนี IOC ต่ำกว่า .50 ออก จำนวน 1 ข้อ เหลือข้อคำถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวนทั้งสิ้น 39 ข้อ จากนั้นปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่า Cronbach's Alpha ผลการตรวจสอบพบว่า แบบวัดคุณลักษณะของนิสิตครู ประกอบด้วย 1) แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ 2) แบบวัดความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และ 3) แบบวัดคุณลักษณะทางวิชาชีพ มีค่าความเที่ยงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ โดยมีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ .94, .86, และ .90 ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ตัวอย่างจะตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้เพียงครั้งเดียว และใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 - 20 นาทีในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 1 เดือน ได้แบบสอบถามกลับมา จำนวน 211 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 87.92

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
2. วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนิสิตครูด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Models) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พิจารณาความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit) ได้แก่ 1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi – Squire) ควรมีค่าต่ำ ใกล้เคียงกับค่าองศาอิสระ (degree of freedom) และไม่มีนัยสำคัญ ($p \geq .05$) 2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square) ควรน้อยกว่า 2.00 3) ดัชนีราวกที่ส่องเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ควรต่ำกว่า 0.07 4) ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือมาตรฐาน (Standard root of mean square residual : SRMR) ควรต่ำกว่า 0.08 5) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Comparative Fit Index: CFI) ควรมากกว่า 0.95 และ 6) ค่า Tucker – Lewis Index (TLI) ควรมากกว่า 0.95 (Hooper, Coughlan & Mullen, 2008)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับตัวอย่างวิจัยซึ่งเป็นนิสิตครูชั้นปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 211 คน พบว่า ในภาพรวม นิสิตครูมีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอัตลักษณ์ทางวิชาชีพอยู่ในระดับสูงที่สุด ($M = 4.22$, $S.D. = 0.51$) รองลงมา คือ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ ($M = 4.07$, $S.D. = 0.47$) และการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ($M = 4.04$, $S.D. = 0.54$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู

ตัวแปร	M	S.D.	Min	Max	แปลผล
การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (SE)	4.04	0.54	2.86	5.00	มาก
การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (S1)	4.04	0.54	2.86	5.00	มาก
ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ (RS)	4.07	0.47	3.00	5.00	มาก
ความสงบของจิตใจ (R1)	4.05	0.65	1.50	5.00	มาก
ความมุ่งมั่น (R2)	4.37	0.57	3.00	5.00	มาก
การควบคุม (R3)	3.83	0.72	2.00	5.00	มาก
การประสานงาน (R4)	4.17	0.67	2.00	5.00	มาก
ความเข้าใจผู้อื่น (R5)	4.17	0.67	2.00	5.00	มาก
ความเพียรพยายาม (R6)	3.71	0.72	2.00	5.00	มาก
ความสามารถในการปรับตัว (R7)	4.17	0.61	2.50	5.00	มาก
อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (PI)	4.22	0.51	2.80	5.00	มาก
คุณค่าทางวิชาชีพ (P1)	4.34	0.57	2.00	5.00	มาก
ความเต็มใจในการประกอบอาชีพ (P2)	4.52	0.53	3.00	5.00	มาก
ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ (P3)	4.24	0.63	2.00	5.00	มาก
ความตั้งใจในการประกอบอาชีพ (P4)	3.95	0.92	1.00	5.00	มาก

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Models) พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi – square) มีค่าต่ำและไม่มีนัยสำคัญ ($\chi^2 (43, N = 211) = 58.46, p = .06$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square) ต่ำกว่า 2.00 ($\chi^2 / df = 1.36$) และเมื่อพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit) อื่น ๆ แล้วเป็นไปตามเกณฑ์ (CFI = .99,

TLI = .98, RMSEA = .04, SRMR = .04) แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

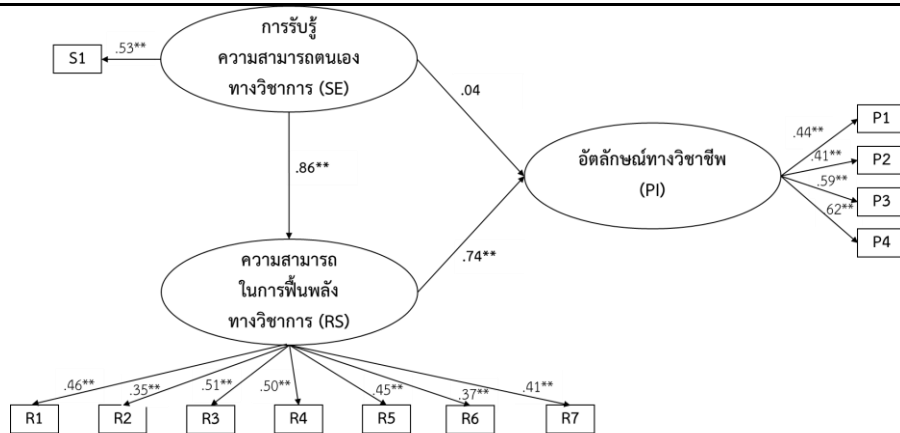
สำหรับผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครูในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุฯ พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (SE) มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการ (RS) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ .86 แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (PI) และความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการ (RS) มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (PI) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ .74 ทั้งนี้ การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ (SE) มีอิทธิพลทางอ้อมต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (PI) ผ่านความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการ (RS) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ .63 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และภาพที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู

ตัวแปรเหตุ		ตัวแปรผล					
		ความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการ (RS)			อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (PI)		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้	β	.86**	0	.86**	.04	.63**	.67**
ความสามารถตนเอง	SE	.02	0	.02	.12	.11	.04
ทางวิชาการ (SE)	<i>t</i>	.00	0	.00	.72	.00	.11
ความสามารถ	β				.74**	0	.74**
ในการฟื้นฟู	SE				.12	0	.12
ทางวิชาการ (RS)	<i>t</i>				.00	0	.00

ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน

χ^2 (43, N = 211) = 58.46, p = .06, χ^2 / df = 1.36 , CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .04, SRMR = .04

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเอง
และความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู พบว่า นิสิตครูมีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน อาจเป็นเพราะตัวอย่างเป็นนิสิตครูชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนเนื้อหาในรายวิชาชีพครูมาแล้วอย่างน้อยร้อยละ 70 ของรายวิชาทั้งหมดและกำลังจะเข้าสู่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาชีพครูและถูกหล่อหลอมคุณลักษณะความเป็นครูมาระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ Wang and Pan (2023) ที่พบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชาวจีนมีระดับการรับรู้ความสามารถตนเอง ความสามารถในการฟื้นฟู และความผูกพันในการทำงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ นิสิตครูมีระดับการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการอยู่ในระดับต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคุณลักษณะด้านอื่น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การพัฒนานิสิตครูควรให้ความสนใจกับการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการของนิสิตเป็นพิเศษ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Caukin et al. (2022) ยังชี้ให้เห็นว่า นิสิตครูในโปรแกรมฝึกอบรมครูมีระดับการรับรู้ความสามารถตนเองหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูลดลงจากตอนเริ่มเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยอาจเป็นเพราะนิสิตครูมีการรับรู้ความสามารถตนเองที่สูงเกินจริงในช่วงเริ่มต้น (Caukin et al., 2022) หรือเกิดจากการที่นิสิตต้องเผชิญกับความท้าทายและช่วงเวลาที่ยากลำบากในช่วงเวลาของการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา (Prabjandee, 2019) สอดคล้องกับผลวิจัยของ Slater and Main (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่า ครูที่เพิ่งจบการศึกษาส่วนใหญ่มักจะรู้สึกไม่พร้อมเมื่อเข้าสู่สภาพแวดล้อมจริงในการจัดการเรียนการสอน และมีความกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการชั้นเรียน

ของตนเอง ดังนั้น หลักสูตรการผลิตครูควรให้ความเอาใจใส่อย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียนซึ่งเป็นขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้ทั้งในช่วงก่อนเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น กิจกรรมในห้องเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ด้านวิชาชีพให้นิสิตครู ได้เรียนรู้จากการประสบการณ์จริง อาจมีการจัดเตรียมห้องปฏิบัติการวิชาชีพครูให้นิสิตได้ทดลองสอนและเรียนรู้เรื่องการจัดการชั้นเรียนในสถานการณ์จำลอง และจัดให้มีการลงพื้นที่ศึกษาบริบทโรงเรียนระหว่างเรียนในรายวิชาชีพครู และในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพควรเตรียมการสนับสนุนทั้งด้านจิตวิทยาและเทคนิคจากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Prabjandee, 2019) เพื่อป้องกันการลดลงของคุณลักษณะดังกล่าวอันอาจจะส่งผลถึงความสามารถในการฟื้นฟูพลัง (Caukin et al., 2022) และอัตลักษณ์ความเป็นครูของนิสิตในอนาคตต่อไป (Krisdianata, and Mbato, 2022) และเมื่อพิจารณาเป็นรายคุณลักษณะเพิ่มเติมจะพบว่า องค์ประกอบของความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการด้านความเพียรพยายามและด้านการควบคุม และองค์ประกอบของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพด้านความตั้งใจในการประกอบอาชีพ ยังถือเป็นองค์ประกอบที่ต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษในการวางแผนการจัดประสบการณ์แก่นิสิตครูในระหว่างที่ศึกษาอยู่ เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้นิสิตครูจะมีคุณลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับมากแต่เมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นก็ยังคงถือว่าต่ำอยู่ ดังแนวคิดของ Ivanova and Skara-Mincane (2016) ที่ระบุว่า ประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงการเรียนมหาวิทยาลัยจะสามารถสร้างความเข้าใจแก่นิสิตครูในสิ่งที่พวกเขาเป็น (what they are) สิ่งที่พวกเขาไม่ใช่ (what they are not) และสิ่งที่พวกเขาอยากจะเป็น (who they would like to be) อันจะนำไปสู่การตระหนักรู้และการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการประกอบวิชาชีพ และมีความทะเยอทะยานในการพัฒนาวิชาชีพ นอกจากนี้ หากมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความเพียรพยายาม ด้านการควบคุม และด้านความตั้งใจในการประกอบอาชีพให้สูงขึ้นก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเตรียมความพร้อมให้นิสิตก่อนเข้าสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเรียนรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครู พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานและเป็นไปตามที่ Caukin et al. (2022) ได้สรุปไว้ว่า การรับรู้ความสามารถตนเองถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลังของครู และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองมีอิทธิพลต่อความสามารถในการฟื้นฟูพลังทาง (Ngui, and Lay, 2020; Martin, and Marsh, 2006 as cited in Dalimunthe et al., 2021) ทั้งนี้ เส้นอิทธิพลทางตรงระหว่างการเรียนรู้ความสามารถ

ตนเองทางวิชาการและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพไม่มีนัยสำคัญจึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Olsen, Kjar, and Spieler (2024) ที่ระบุว่า การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการเป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญ แต่ผลการวิจัยกลับพบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพผ่านความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yi et al. (2024) ที่พบว่า ความสามารถในการฟื้นฟูพลังมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) ในความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถตนเองกับอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Krisdianata, and Mbato (2022) ที่พบว่า ความสามารถในการฟื้นฟูพลังมีส่วนสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นครูของนิสิตหลังผ่านการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในสถานศึกษา และผลการวิจัยในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wang and Pan (2023) ที่พบว่า ทั้งการรับรู้ความสามารถตนเองและความสามารถในการฟื้นฟูพลังสามารถทำนายความผูกพันในการทำงานซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของครูผู้สอนได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหากมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการและความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการอันจะส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางวิชาชีพครูก็จะเป็นการขยายขอบข่ายของความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูเพื่อเตรียมนิสิตครูให้พร้อมต่อการเข้าสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นมืออาชีพและความภักดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่เส้นทางสายวิชาชีพครูของนิสิตครูในอนาคตได้ด้วย (Chen et al., 2020)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้ที่สนใจสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรรวมถึงกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นครูให้กับว่าที่ครูในอนาคตให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและประกอบวิชาชีพครูต่อไป ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรผลิตครูและกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นครูควรให้ความสนใจอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ เช่น กิจกรรมที่ให้นิสิตได้ทดลองสอนและเรียนรู้การจัดการชั้นเรียนในสถานการณ์จำลอง การเข้าฝึกประสบการณ์ในห้วงปฏิบัติการวิชาชีพครู และการลงพื้นที่ศึกษาบริบทโรงเรียนระหว่างเรียนในรายวิชาชีพครู รวมถึงอาจต้องพิจารณาองค์ประกอบของความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการด้านความเพียรพยายามและด้านการควบคุม และองค์ประกอบของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพด้านความตั้งใจในการประกอบอาชีพเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการวางแผนการจัดประสบการณ์แก่นิสิตครูในระหว่างที่ศึกษาอยู่ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองทางวิชาการ ความสามารถในการฟื้นฟูพลังทางวิชาการ และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนิสิตครูให้สูงขึ้น รวมถึงหาแนวทางการเตรียมความพร้อมให้นิสิตก่อนเข้าสู่กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Caukin, N., Dillard, H., Goodin, T., Hover, A., and Carter, L. (2022). Looking back, looking forward: A retrospective analysis of a pre-service teacher preparation course. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 16(2). 1-8.
- Chen, X., Zhong, J., Luo, M., and Lu, M. (2020). Academic self-efficacy, social support, and professional identity among preservice special education teachers in China. *Frontiers in psychology*, 11, 374.
- Chaosutjarit, C., Wongtheerathorn, D., and Anusasananan, S. (2021). Comfirmatory factor analysis of positive psychological capital in undergraduate student. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology, Humanities and Social Sciences*, 7(2), 145-156. (In Thai).
- Dalimunthe, M. B., Djatmika, E. T., Pratikto, H., Handayati, P., Dewi, R., and Mustakim, S. S. (2021). Academic resilience for preservice teachers among Field of Sciences: A measurement scale in education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(4), 1262-1271.
- He, Z., Liang, Q., and Wu, H. (2023). The influence of professional identity on academic achievement among university students: The mediating role of academic self-efficacy. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 8, 1555-1561.
- Hooper, D., Coughlan, J., and Mullen, M. R. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6, 53-60.
- Intapaj, T. B. (2020). Conceptual framework for school practicum stress in pre-service teachers. *Journal of Education Studies*, 48(4), 147-165. (In Thai).
- Ivanova, I., and Skara-Mincane, R. (2016). Development of professional identity during teacher's practice. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 232, 529-536.
- Krisdianata, Y. Y., and Mbato, M. L. (2022). Constructing teacher identity: Pre-service teacher resilience in school-based practicum experiences. *Journal of English Language Teaching and Linguistics*, 7(3), 557-576.

- Ngui, G. K., and Lay, Y. F. (2020). The effect of emotional intelligence, self-efficacy, subjective well-being and resilience on student teachers' perceived practicum stress: A Malaysian case study. *European Journal of Educational Research*, 9(1), 277-291.
- Olsen, A. K. V., Kjar, I. G. H., and Spieler, K. S. (2024). Predictors of professional identity among early childhood teacher students. *Education Sciences*, 14(6), 589.
- Prabjandee, D. (2019). Becoming english teachers in Thailand: Student teacher identity development during teaching practicum. *Issues in Educational Research*, 29(4), 1277-1294.
- Slater, E. V., and Main, S. (2020) A measure of classroom management: validation of a pre-service teacher self-efficacy scale. *Journal of Education for Teaching*, 46(5), 616-630.
- Soper, D.S. (2024). A-priori sample size calculator for structural equation models [Software]. Available from <https://www.danielsoper.com/statcalc/calculator.aspx?id=89>
- Wang, Y., and Pan, Z. (2023). Modeling the effect of Chinese EFL teachers' self-efficacy and resilience on their work engagement: A structural equation modeling analysis. *Sage Open*, 13(4).
- Yi, R., Zhou, Z., Ma, W., Yang, C., Wang, F., and Wu, J. (2024). Mediating role of psychological resilience in the relationship between self-efficacy and professional identity among nurses. *Biotechnology & genetic engineering reviews*, 40(2), 726-738.
- Zhang, L. Y., and Wang, X. Q. (2018). Reliability and validity of the student teacher professional identity scale in pre-service kindergarten teachers. *Open Journal of Social Sciences*, 6, 252-260.
